

és érték. Ismét más gyermekek gondolatokat közölnek arról, hogy miként indultak meg az igazi irodalom felé, hogyan vetették ki magukból — mint betegséget az egészséges test — a ponyvát, a selejtést. Környezetük kifejezéseit fülelik, mégpedig éles és jól halló füllel, a 13—14 éves fiúk és leányok, a fejüket törik, hogyan lehetne valamit szebben, magyarabban mondani. Dalokat, meséket, közmondásokat találunk a könyvben — csupa kis-alföldi eredetűt, — népi játékok leírását, igazi jó könyvek pársoros ismertetését. És mind ezek mögött egy hatalmas segítő szándékot, mely melegen néz minden magyar értékre, meg akarja tartani azt a jövő számára és már előre kötelességeket, feladatokat ró önmaga fiatal vállaira. Ne gondoljuk, hogy a gyöngye gyermeki karok nem tudják hordozni az örök Hungaria támasztó pilléreit: a nyelvet, a lelket, a játékot a dalt. Talán-talán *csakis* ők képesek erre... Rossz lelkű ember, aki bíráló, kritizáló szándékkal emlékezik meg a könyvről. Feladatunk csak az lehet, hogy egy pillanatra megálljunk mindennapi munkánk közepette és tisztelettel, elismeréssel hallgassuk azoknak a hangját, akik egy magyar végvidéken nótaszóval, erős hittel, gyermeki lelkesedéssel építik maguknak a holnap tanyáját. Aki pedig — a felszabadulás után alig egy esztendővel — a mai tanári erőtlenségek közepette *ilyen* feladatra mert vállalkozni s még inkább aki a vállalt feladatot *ilyen* emberül végezte el első részletében, arra csak a példaképnek kijáró tisztelettel nézhetünk mi, akiknek a lelke mélyén ugyanez a ki nem modott szó, végre nem hajtott tett élt, mint Bakos Józsefban. Ha van nyomdatermék, aminek minden önképzőkörben meg kell lennie: ez az, és ha méltó valamilyen írás is, hogy tanári értekezletek anyagaként szerepeljen: ez az.

— ami —

Padányi Viktor: Középoktatásunk kérdései. Szeged, 1941. 66. lap.

„*Ez az írás a fiatalabb tanárnemzedék egyre határozottabban körvonalazódó eszméikedésének vázlata*“ — vallja a szerző. Valóban arról hallunk benne, amit a tanári szobák sarkában országsszerte nap mint nap tárgyaltunk, ami konferenciákon, nevelői egyesületek gyűlésein egyre többször kerül szóba, ami mindnyájunk húzába vág. Vagy ki nem vesződött még más típusú iskolából jött tanulóval és kinek nem szúr szemet, hogy bukkott tanítványa pár hónap múlva esetleg többet keresett saját tanáránál. Aki érezte már, hogy az oklevél megszerzése után csak hosszú és szorgalmas önképzéssel válhatott tanárrá, szívesen fogja olvasni a tanárképzésről írt sorokat. Akivel már előfordult, hogy nem merte ajánlani a tanári pályát növendékének, azt érdekli a devalorizált tanári munkáról és a rendi munkáról, szülő fejezet. Kétségtelen, hogy a szerzőnek elsősorban a polgári iskola suta helyzete fáj, de az egész rendszer aggasztja. Örvendetes, hogy a kormányzat jelentős mértékben javította már az iskolákban folyó nemzeti-nevelés rendszerét és vele kapcsolatos személyi sérelmeket. Éppen ezért alkalmas a pillanat, hogy minden tanári vágy nyilvánosságra kerüljön. Többben talán sokalják az utóbbi évek iskolareformjait, az élet változása azonban mindég korszerű közoktatási szervezetet követel. A korszerű nevelésnek pedig alkalmazkodnia kell a jelen igényeihez és a jövő kilátásaihoz.

Ezért vizsgálja a szerző széleskörű felkészültséggel a tanulás értelmét a való élet kívánalmaihoz viszonyítva. Tetszetős szellemtörténeti és kultúrpolitikai áttekintés alapján két iskolafajt ismer: *öncélű* (gyakorlati) iskolát és *előkészítő* jellegűt. A mai iskolák súlyos szervezeti hibája éppen az, hogy kettős teher van a vállukon.

Légyen ezért a csökkentett számú gimnázium — a latinnal a tengelyében — tudományos, egyetemre képesítő iskola és a négyirányú liceum a német nyelv-

vel a középpontjában — a gyakorlati műveltséget adó intézmény. A mai polgári iskolát is félig népművelő, félig előkészítő iskolának kell tekinteni a statisztika valómása alapján, mert növendékeinek több, mint egyharmadrésze gyakorlati pályára megy, a többi (főként leány) önzetlen képzést folytat benne. Ezért a polgári iskolának át kell alakulnia formálisan képző középiskolává, hogy az ipari, kereskedelmi mezőgazdasági és tanítóképzős irányban quadrifurkáló liceum alapiskolája legyen.

Ezt az elképzelést pályaválasztási, tantervi, tanárképzési és pénzügyi szempontból is hézagmentesen végiggondolja Padányi elmélyedő tanulmánya.

Sajtóreflexióként azonnal hozzáfűzhetjük, hogy a legéletrevalóbb az a megoldás lenne, amely egységes alsó négy osztály után engedné meg a pályaválasztás, döntést és amely a nemzetmívelők népes táborának az elemi iskolai tanítótól a az egyetemi tanárig, a hivatásos leventeoktatóktól a katonatisztekig, valamennyi nemzetvédelmi tisztnek egységesebb és méltányosabb megbecsülését jelentené anyagi szempontból is.

Oktatási tekintetben a szerzőnek sok jóslata bizonyára megvalósul, hasznos is lenne, de minden iskola elsődrendű kötelessége a nevelés. Minden iskola jó, ha emberre, erkölcsös magyarrá emberré neveléi növendékeit.

Nagyon üdvös dolog, hogy Padányi kartársunk hangot ad a nevelői rend elmékedésének. Kívánjuk, hogy messze hangozzék a szava.

Bartos Imre dr.

Dr. Zimándi Piusz: Magyar olvasmányok tárgyalása az alsó osztályokban Gödöllő, 1941.

Külön tanári egyéniség nyilatkozik meg ebben a munkában, mely 4 évi munka eredményeképpen jött létre. Nem hoz falrengető új dolgokat, de nem is akar. Vallja, hogy az értékes tamási egyéniség az, amely a magyar irodalom tanításainak rendkívüli nehézségeit egyedül képes megoldani. A magyar tanítás nyújtotta feladatokkal tisztában van, sőt a rávonatkozó széleskörű szakmunkák ismeretével a ma divatos, mindenképpen módszeretű felfogással szemben őszinte és bátor álláspontot képvisel, amikor azt olykor-olykor nagyon is erőltetettnek (pl. „a mindenáron való ráhangolás“) találja.

A szerző a megfelelő szempontú olvasmánykiválogatás után, az olvasmány tulajdonképpeni tárgyalásával, majd pedig a beszámolóval foglalkozik behatóbban nagyon helyes módszeres elvek fenntartásával és hangsúlyozásával. Érdekkeltés-stílus-, műfaji fogalmak-, irodalomismeret-, írók életrajza-, magyarságismeret-, népismeret-, házi olvasmányról szóló fejezetek a két előbbi szempont tárgyalásából logikusan következnek.

Az egyes fejezeteket jó érzékkel megválogatott és megfelelő példákkal — ügyes feldolgozásban illusztrálja.

Különösen a beszámolás című fejezet diákdolgozatokban nyújtott példái érdekesek, mert hiszen csillogó eredményeikben a kiváló tanári munkát dicsérik.

Egytel több munka bizonyítja, hogy a nevelői egyéniség mindig megtalálja a módszerek sikamlós útvesztőiben az utat a növendék lelke felé, aki háláját bontakozó értelme üde hajtaiban fejezi ki. Kezdő tanárok e munkát nagy haszonnal forgathatják.

Madácsy László.